

Yeni nəşrlər

Oxular üçün dəyərli vəsait

“Söz və mətbuat azadlığı demokratik inkişafın əsası kimi: Azərbaycan təcrübəsi” monoqrafiyası tədqiqatçılar, eləcə də geniş oxucu auditoriyası üçün zəngin mənbədir

Azərbaycanın modernlaşma siyaseti, cəmiyyət həyatının bütün sahələrində müşahidə olunan yeniləşmə, informasiyalı cəmiyyəti keçid, ölkənin dövlətin və cəmiyyətin qarşısında yeni-yeni vəzifələr müəyyənləşdirir. Hazırda dövlətin informasiya siyaseti Konstitusiyada eks olunmuş fikir, söz və məlumat azadlığının, vətəndaşların informasiya əlde etmək hüququnun ardıcıl və tam təmin edilməsinə yönəldilmişdir. Digər tərəfdən, şəxsiyyətin, cəmiyyətin və dövlətin informasiya təhlükəsizliyinin təmin edilmesi sahəsində məqsədönlü tədbirlərin həyata keçirilməsi zərurətə çevrilmişdir. Bu zərurətdən irəli gələn addimlарın davamlılığı müstəqil mətbuatın inkişafını təmin etməklə yanaşı, dünya informasiya məkanına integrasiyani daha da sürətləndirir, qabaqcıl ölkələrin təcrübəsinin öyrənilmesi fonunda digər sahələr kimi, mətbuatın inkişafı istiqamətində də təkmil qanunların qəbuluna geniş yol açır.

Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, “*İki sahil*” qəzetiñin baş redaktoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, Bakı Slavyan Universitetinin Jurnalistika kafedrasının dosenti, Əməkdar jurnalist Vüqar RƏHİMZADƏNİN yeni çapdan çıxmış “*Söz və mətbuat azadlığı demokratik inkişafın əsası kimi: Azərbaycan təcrübəsi*” adlı monoqrafiyası bütün dövrlərin real illərinin güzgüsü olan mətbuatımızın keçidiyi inkişaf yoluñ baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Bu monoqrafiya, eyni zamanda, oxularımız üçün dəyərli mənbədir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin içtimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi, tarix elmləri doktoru, professor Əli Həsənovun monoqrafiaya yazdığı “Ön söz”də qeyd etdiyi kimi, bu gün demokratik inkişaf yoluñ tutmuş Azərbaycan mətbuatın inkişafının və nailiyyətlərinin elmi araşdırımların predmetinə əvərilməsi müsbət haldır. Azadlıq anlayışının sosial-siyasi dəyərlərinin, səciyyəvi cəhətlərinin, vətəndaş cəmiyyətində insan hüquq və azadlıqların inkişaf xüsusiyyətlərinin, söz və mətbuat azadlığının pluralist mahiyyətinin tarixi və müasir inkişaf kontekstində təhlil edilməsi təqdirdəyi qoyulur.

Monoqrafiyanın “*Söz azadlığına siyasi-hüquqi yanashama*” adlanan birinci fəslində insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin dövlət siyasetinin prioriteti olduğu əsaslı şəkildə qeyd olunur. Təbii ki, insan hüquqlarının qorunduğu, yeni-ye ni müdafia mexanizmlərinin müəyyənələşdirildiyi cəmiyyətdə mətbuatın azad, müstəqil olması şəksizdir. Müellif bu amil xüsusi vurğulayaraq yazar: “Müasir mərhələdə, yəni siyasi sistemlərinin bir-birini əvəz etdiyi, informasiya cəmiyyətinə keçdiyi və jurnalistikən qlobal bir məcməni aşaraq sərhəd tanımıdır. Bir dövrdə ümumi insan azadlığı problemi xüsusi əhəmiyyət kəsb etməye başlamışdır. Bu faktorlar informasiya sahəsində azadlıq probleminin öyrənilməsində yeni yanaşmanın formallaşmasına tekan verən amillərdəndir”. Müellif eyni zamanda bildirir ki, azadlıq fenomeni özündə biri-biri ilə əlaqədar olan mürəkkəb bir sistemi eks etdirir. Bu fenomen o qədər coxşaxəlidir ki, mütləq tamlığa iddia etmək mümkün deyil, heç bir müəyyənələşdirmə birmənalı olaraq onu açıqlaya bilmez.

V.Rəhimzadə dövlətçiliyimizin inkişafında xüsusi xidmətləri olan, yarandığı gündən bugündək öz dəst-xəttine sadıqlı nümayiş etdirdiñ mətbu orqan - “*İki sahil*” qəzetiñin baş redaktoru, bir mətbuat nümayəndəsi kimi mediadızın keçidiyi inkişaf yoluñ əsaslı şəkilde şərh edir. Müellif bu reallığın monoqrafiyanın hər bir fəslində əksini tapan araşdırımlarında qeyd edir ki, zaman dəyişidikcə, yeni-yeni teləblər gündəmə gelir, hər bir mətbu orqan bu tələblərə özünəməxsus şəkildə cavab verməyə sey göstərir. Yanaşma tərzinə, baxışlarına görə mətbu orqanlar arasında fərq olsa da, KİV-in dəyişməz prinsipləri mövcuddur: Qərəzsizlik, obyektivlik, milli şur və vətənpərvərlik. Bu vəhdət fonunda ərsəyə gələn hər hansı yazının, verilişin içtimai fikrə təsir imkanları daha geniş olur.

Müellif bu gerçəkliliyi də qeyd edir ki, söz azadlığı onun tərkib hissəsi olan mətbuat azadlığı olmadan mümkün deyil. Bunun üçün Vüqar Rəhimzadə tarixənəzər salmağa bir zərurət duyar. Müstəqilliyimizin ilk illəndə digər sahələr kimi, mətbuatda ciddi problemlərin möv-

cud olduğunu konkret faktların və rəqəmlərin dili ilə diqqətə çatdırın müəllif bildir ki, 1993-cü ildə ulu önder Heydər Əliyevin xalqın teklidi tətbi ilə həkimiyətə qayıdış dütar olduğumuz informasiya blokadasının aradan qaldırılması istiqamətində önməli addimlarnın atılması şartlandırdı. Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev müstəqil mətbuatın inkişaf etdirilməsini Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyi öne çəkerək, bu yönündə mühüm islahatların həyata keçirilməsinə səy göstərdi. 1998-ci ilin 6 avqustunda “Azərbaycan Respublikasında söz, fikir və məlumat azadlığının təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” Fərmanın imzalanması ile ölkəmizdə azad mətbuatın inkişafında yeni bir mərhələnin başlangıcı qoyuldu. Hər sahədə liderliyini qoruyan Azərbaycan MDB məkanında senzuranın leğvini irəli səren ilk ölkədir. Ulu önder Heydər Əliyev söz və mətbuat azadlığının sahəsində məhdudiyyətlərin aradan qaldırılmasını təmin etməklə cəmiyyətdə qarşılıqlı anlaşmanın, səmimiyyətin dərinleşməsini, insanların öz fikir və mülahizələrinin azad, manəsiz çatdırma imkanlarının genişləndirilməni başlıca məqsəd kimi qarşıya qoyurdu. Azad mətbuatın inkişafına göstərilən diqqət və qayğının neticəsidir ki, bu gün Azərbaycan KİV-lərin sayına görə MDB və Şərqi Avropa ölkələri arasında lider mövqəde dayanır. Ölkədə minlərlə kütüvli informasiya vasitəsi dövlət qeydiyyatına alınıb. Respublikamızda xeyli sayıda jurnalist təşkilatları və içtimai birliklər mövcuddur. Azərbaycanda internet istifadəçilərinin sayı 75 faizdən çoxdur.

Monoqrafiyanın müəllifi öz araşdırımlarının nəticəsi kimi bir daha bu reallığı ortaya qoyur ki, dövlətin əsas niyyəti Azərbaycan vətəndaşlarını informasiya mənbələrinə çatdırmaqdır. Müxtəlif informasiyanı əlde etmək hər bir vətəndaşın hüququdır və dövlətimiz bu hüquqları təmin edir. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin milli mətbuatın yaradılmasının 140 illiyi münasibətilə Mətbuat Şurasının idarə Heydərin üzvəri ilə görüşündə söylədiyi bu faktır monoqrafiyada xüsusi qabarır. Azərbaycan cəmiyyəti milli ideya ətrafında birleşmişdir. Əlbəttə ki, burada mətbuatın rolu həddindən artıq əhəmiyyətlidir. Azad mətbuatın artıq formallaşması və uğurla fealiyyət göstərməsi demokratianın əsas əlamətlərindən biridir. Azərbaycanda bütün başqa azadlıqlar da - söz azadlığı, vicdan azadlığı, sərbəst toplasma azadlığı təmin olunur. Azərbaycanda yüzlər qəzet, jurnal, 50-dən çox televiziya və radio kanalı fealiyyət göstərir. Heç bir məhdudiyyət yoxdur və bu, bizim böyük sərvətimizdir.” Təbii ki, müellif ölkə Prezidentinin fikirləri fonda mətbuatın keçidiyi inkişaf yoluñ aydın mənzərəsini yaratmaqla yanaşı, bugünkü reallıqlara söykənərək perspektivləri də diqqətə çatdırır.

Azərbaycanda mətbuatın inkişafına böyük töhfə kimi dəyərləndirilməyə layiq olan monoqrafiyada bir daha qeyd olunur ki, son 12 ildən artıq dövr ərzində Heydər Əliyev siyasi kursunu uğurla davam etdirən cənab İlham Əliyevin müstəqil mətbuatın inkişafına diqqət və qayğısı davamlıdır. Azərbaycan dövləti KİV-in sərbəst fealiyyəti, jurnalistlərin öz iradələ-

rini azad şəkildə ifadə etmələri, insan hüquqlarının qorunması istiqamətində bütün imkanları yaradılmasının tərəfdarıdır. Monoqrafiyada dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin 2005-ci ilde “Azərbaycan mətbuat işçilərinin tətbi edilməsi haqqında”, “Azərbaycan mətbuat işçilərinə faxri adları verilməsi haqqında”, “Kütüvli informasiya vəsiti tərəfə maliyyə yardımını göstərilməsi haqqında” sərəncamlarından geniş bəhs olunur. Vurğulanır ki, cənab İlham Əliyevin qəzətlərinin maddi-texniki və maliyyə vəziyyətini nəzəre alaraq, 8 fevral 2006-ci il tarixli “Qəzətlərin “Azərbaycan” nəşriyyatına 2001-ci il dekabrın 31-dək olan borclarının ödənilməsi haqqında” sərəncamı da müstəqil, azad və peşəkar mətbuatın inkişafına, söz, məlumat və fikir azadlığının təmin edilməsinə xidmət edən addimlardandır. Elmi araşdırımda milli mətbuatımızın 135 və 140 illik yubileylerinin respublikanın bütün bölgələrində yüksək səviyyədə qeyd olunması, jurnalistlərin faxri adları mükafatlandırılması, onların mənzil-meişət şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədile imzalanın sərəncamlardan geniş bəhs edilir.

Müəllif ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin 3 aprel 2009-cu il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütüvli İnformasiya Vəsiti tərəfə inkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunda da əsas məqsədin azad medianı inkişaf etdirmək, onu dəstekləmək, mətbuatın maddi-texniki bazasını,

o cümlədən jurnalistlərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına xidmət göstərmək olduğunu əsaslı şəkildə diqqətə çatdırır.

Monoqrafiyanın ayrı-ayrı bölmələrinə diqqət yetirdikdə hər dövrün telebini uyğun olaraq addimlarnı atıldıq, bu fonda mətbuatımızın zəngin və şərəflərə keçidiyi daha aydın görünür. Bir daha bu reallığ öz təsdiqini tapır ki, Azərbaycanın uğurları biri-birini əvəzlədikcə mətbuatın qarşısında dayanan vəzifələrin miqyası da genişlənir. Dövlət bu vəzifələrin yüksək səviyyədə yerinə yetiriləməsi üçün mətbuata dəstəyini davamlı tədbirləri ilə təsdiqləyir. Müellif xüsusi olaraq vurğular ki, dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin iki dəfə “Jurnalistlərin dostu” mükafatına layiq görülməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslərin informasiya axınlarının məzmunundan əsaslılığını gücləndirməsi daim KİV-in təkmiləşməsi fondañda baş verir. Cəmiyyətin informasiyaya olan tələbatı informasiyaladır. Cəmiyyətdə də qeyd edilən bılıkdir, informasiya məbadiləsi isə ne vaxt, ne yer, ne də siyasi sərhədləri təmir edir. Odur ki, informasiya cəmiyyətdə əsas strateji resursa əvəzli və dövlətlərdə siyasi proseslə